

ÇİN, DOĞU TÜRKİSTANLI KIRGIZ VE KAZAK AZINLIĞI DA TOPLAMA KAMPLARINA GÖNDERİYOR

-

20.12.2018

Euronews (20 Aralık 2018)

Kırgızistan vatandaşı 33 yaşındaki Asila Alimkulova, eşinin Çinli otoritelerce gözaltına alındığını duyduğu günden itibaren sürekli gözyaşı döküyor. Kendisine verilecek müjdeli bir haber bekleyen Asila'nın eşi aylardır Doğu Türkistan'daki toplama kamplarından birinde tutuluyor.

Madencilik sektöründe yöneticilik yapan Asila'nın eşi Şirbek Devlethan, Doğu Türkistan'da doğan bir Müslüman Uygur Türkü.

Asila'nın söylediklerine göre, Devlethan, görev yaptığı şirketin Doğu Türkistan'daki işlerinde çıkan bir sorundan dolayı buraya gittikten sonra kendisiyle irtibat kurarak herhangi bir sıkıntısının olmadığını söyledi. Ancak geçen yıl ekim ayından bu yana bağlantıyı tamamen kaybettiler. Alimkulova, eşinin çalıştığı şirketten bir yöneticinin kendisini arayıp Şirbek'in bir 'eğitim merkezine' gönderildiğini söylemesinden sonra ancak eşinin başına gelenlerden haberdar olmuş.

"Beyim ne eğitimi alıyor?" diye soran Asila'nın bu çıkışına şirket yöneticisinin verdiği yanıtta genç kadını daha da kahretmiş. Zira şirket, Şirbek'i geri getirmek için girişimde bulunsa da bu konuda hiçbir garanti olmadığını iletmiş.

Dünyaya 'mesleki eğitim kampı' olarak lanse edilen bu kamplar aslında Çin yönetiminin Doğu Türkistan'ın değişik yerlerinde inşa ettiği, etrafı yüksek duvarlarla ve dikenli tellerle çevrili, Uygur Türklerini tuttuğu yüksek güvenlikli toplama kampları.

Birleşmiş Milletler'e göre, toplama kamplarında 1 milyon civarında Uygur Türkü bulunuyor.

Siyaset analistlerinin asimilasyon merkezi olarak da tanımladığı kamplarda ABD Dışişleri Bakanlığı'na göre, 800 bin ile 2 milyon arasında Uygur Türkü alıkonuluyor.

Şirbek Devlethan'ın gözden kaybolması, Çin kuşatmasının ne kadar geniş yelpazeye yayıldığını ve Orta Asya ülkesi Kırgızistan ile bağı bulunanları da kapsadığını gözler önüne seriyor. Benzeri haberler komşu Kazakistan ve Pakistan'daki aileleri de perişan etmiş durumda.

Geçen ay Alimkulova ve aynı durumdaki diğer kişiler, 'Çin'deki Kırgız Halkını Koruma Komitesi' adıyla bir lobi grubu kurdu.

Grup, ekonomik olarak Çin'e göbekten bağlı hale gelen Kırgız hükümetinden Pekin'e, Doğu Türkistan'daki toplama kampları ve tutuklu Kırgızların akıbeti için siyasi baskı yapmasını istiyor.

Komünist Parti tarafından yönetilen Çin ise, önce uzun süre varlığını reddettiği daha sonra kabul

ettiği söz konusu yerleri, 'mesleki eğitim kampı' olarak tanımlıyor.

Pekin yönetimi, buralarda İslami aşırılığa bulaşmış ya da ayrılıkçı kişilerin eğitilerek topluma yeniden kazandırıldığını iddia ediyor.

İnsan hakları alanında faaliyet gösteren örgütler ise Çin'in Müslümanları kendi istekleri dışında zorla tuttuğunu belirtiyor. İnsan hakları savunucuları ayrıca Pekin'i Müslüman vatandaşların kıyafetlerine ve dini yaşantılarına müdahale etmekle de suçluyor. Yine insan hakları örgütlerine göre, Doğu Türkistan polis devletine dönmüş durumda.

Bişkek'te yaşayan Asila Alimkulova, evinin mutfağında eşinin fotoğraflarından bir albüm yapmış. Her gün hasretle fotoğraflara bakıyor.

Çift, 2005 yılında Şirbek'in Kırgızistan'a yerleşip tercüman olarak çalışmaya başlamasının ardından tanışıp evlenmiş. Eşi daha sonra Kırgızistan'ın güneyinde faaliyet gösteren Çinli bir kömür şirketinin tepe yöneticisi olmuş.

Komünist Parti'nin ateşli savunucularından Chen Quanguo'nun iki yıl önceki seçimlerde Çin'in 'Sincan' olarak adlandırdığı Doğu Türkistan bölgesinin yöneticiliğine seçilmesinin ardından Şirbek Devlethan, merkeze çağırılmış.

Şirbek, "Beni çağırıyorlar, bir süreliğine oraya gitmem gerekiyor" diyerek Kırgızistan'dan ayrıldı ancak Çin'de bulunduğu süre içerisinde düzenli olarak irtibat kurmayı sürdürdü. Bir yıl öncesine kadar çift sürekli telefonda görüşmeye devam etti.

Asila, "Oğlumuz 12 yaşında. Okula gittiğinde insanlar, baban nerede, neden ortadan kayboldu? gibi sorular soruyor" diyor.

Çin, zengin yeraltı kaynaklarına sahip Doğu Türkistan'ı köprü olarak görüyor

Çinli siyasetçiler, zengin yeraltı kaynaklarına sahip Doğu Türkistan'ı Çin'in kuzeyi ile henüz gelişmemiş Orta Asya ülkeleri arasında bir köprü gibi görüyor.

Pekin ayrıca, 1949'dan bu yana hakimiyeti altında tuttuğu Doğu Türkistan'ı trilyon dolarlık yatırım yaptığı 'Kuşak ve Yol' girişimi ya da İpek Yolu projesinin önemli merkezlerinden biri olarak görüyor.

Öte yandan anavatanı Doğu Türkistan olan Uygurların komşu Kırgızistan ve Kazakistan'daki aileleri ve sevdiklerinden zorla ayrı tutulmaları, Çin baskısının ne denli büyük olduğuna dair önemli bilgiler de veriyor.

Diğer yandan Doğu Türkistan'da yaşayan bir buçuk milyon etnik Kazak Türkünün de içinde bulunduğu durum, Kazakistan'ın en önemli siyasi meselelerinden biri haline gelmiş durumda.

Kırgızistan'da ise 'Çin Kırgızları' olarak adlandırılan Kırgız azınlığın durumu, bir Kırgız milletvekilinin kardeşinin geçtiğimiz günlerde Çinli otoritelerce gözaltına alınmasının ardından gündeme geldi.

Ayrıca, aile üyelerinden herhangi biri Doğu Türkistan'da ortadan kaybolan kişilerin yürüttüğü faaliyetler de farkındalık yaratmaya başladı.

Çin'deki Kırgız Halkını Koruma Komitesi'nin 30 yaşındaki üyesi Seyitbek Isa Uulu, Afp'ye yaptığı açıklamada, ailesinden 6 kişinin gözaltında tutulduğunu söyledi.

İsa, "Akrabalarım normal sıradan insanlar. Kimisi küçük esnaf kimisi çoban. Bu neden başlarına geliyor inanamıyorum." sözleriyle akrabalarının aşırılığa bulaşmış olma iddiasını yalanlıyor.

Aynı dili konuşan ve ortak göçebe mirasını ve kültürünü paylaşan Kırgız ve Kazaklar da Chen'in atamasından sonra, Uygurların uzun yıllardır yaşadığı sorunlarla karşılaşmaya başladı.

Komünist Parti'nin bölgedeki temsilcisi Chen Quanguo, Doğu Türkistan'da inşa edilen ve gün geçtikçe uluslararası kamuoyu tarafından tepkiyle karşılanan toplama kamplarının baş mimarı olarak biliniyor.

Sonradan Kırgızistan vatandaşlığı alan Adil Zhunus Uulu, 2015 seçimlerde parlamentoya giren ilk 'Çin doğumlu' etnik Kırgız.

Kırgız milletvekilinin asistanı, Adil Zhunus Uulu'nun Çin vatandaşı kardeşi Askar Yunus'un Doğu Türkistan'daki Komünist Parti üyeleri tarafından gözaltına alındığını ve Yunus'un halen gözaltında tutulan tarihçilerden biri olduğunu dile getirdi.

Türki cumhuriyetler Çin'le karşı karşıya gelmek istemiyor

Pekin yanlısı Doğu Türkistan Dış İlişkiler bürosundan bir yetkili ise, Yunus'un tutukluluğu hakkında bilgi sahibi olmadıklarını iddia etti.

Çin Dışişleri Bakanlığı, tutuklu Kırgızların durumuyla ilgili sorulara yetkililerin "bilgi sahibi olmadığı" yönünde cevap verildi.

Kırgızistan Dışişleri Bakanı da Çin'in tutukladığı Kırgızistan vatandaşı olup olmadığı yönündeki soruları yanıtsız bıraktı.

Bu arada Kazakistan ve Kırgızistan gibi Türki cumhuriyetler her ne kadar Çin'le karşı karşıya gelmeye çekinse de başta ABD ve Almanya olmak üzere birçok ülke BM gözlemcilerinin Doğu Türkistan'a girmesi için bastırıyor.

Pekin, daha önce söz konusu kamplarının varlığını reddetmişti.

Ancak artan ısrarlı uluslararası baskılar neticesinde Çin, buraya alınan 'kursiyerlerin' aslında Mandarin dilini öğrendiklerini, mesleki becerilerini geliştirdiklerini, spor ve halk oyunları gibi çeşitli hobilerle uğraştıklarını savunmaya başladı.

Fransız haber ajansı Afp'nin ekim ayında yayımladığı bir araştırmaya göre, Çin 'mesleki eğitim' merkezi olarak tanımladığı kamplara polis copları, elektrikli çivili sopalar, kelepçeler, biber gazı, şok tabancaları ve dikenli teller alıp göndermişti.

Yine Doğu Türkistan doğumlu Kazak asıllı Orunbek Köksebek, 2005 yılında Kazakistan vatandaşlığına geçmiş.

Kısa süreli gittiği Doğu Türkistan'da gözaltına alınıp toplama kampına gönderilmiş ve aylarca kampta tutulmuş.

Köksebek, Çin'in 'mesleki eğitim' iddialarının aksine kendini bu kamplarda siyasi propagandaların ve işkencenin ortasında bulduğunu belirtiyor.

"Bana babamın bir fotoğrafını gösterdiler. Daha sonra fotoğrafı yırtıp çöpe attılar. Bu benim için

çok ağır bir durumdu." diyen Orunbek Köksebek, "Tutukluluk bende kalıcı zihinsel sorunlar da bıraktı. Her şeyi unutmaya başladım. Arkadaşlarımın hatta sokakların adını bile unutuyorum." diye yaşadıklarını anlattı.

<https://tr.euronews.com/2018/12/20/cin-dogu-turkistanli-kirgiz-ve-kazak-azinligi-da-toplama-kamplarina-gonderiyor>

Kaynak/Source: